

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 18SKomp/10/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2122203128
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Pavol Naď
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:2122203128.1

Uznesenie

Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky zložený z predsedu JUDr. Pavla Naďa a členov JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., Mgr. Dušana Čima (sudcu spravodajcu), JUDr. Jaroslavy Fúrovej, JUDr. Nory Halmovej, JUDr. Jany Haluškovej, Mgr. Michala Novotného a prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., v kompetenčnom spore medzi Krajským súdom v Trnave ako správnym súdom a Okresným súdom Trnava, vo veci žalobkyne A. K., trvale bytom v G., proti žalovanej: Okresná prokuratúra Trnava, Trnava, Vajanského 22, naposledy vedenej Krajským súdom v Trnave pod sp. zn. 14S/130/2022, o preskúmanie zákonnosti uznesenia žalovanej z 19. apríla 2022 č. 1 Pn 1428/21/2207 - 9, takto

rozhodol:

Na prejednanie veci nie je daná právomoc správneho súdu.

odôvodnenie:

I.

Predmet konania vo veci

1. Žalobkyňa je fyzická osoba, ktorá podala trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona (zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov). Toho sa mal dopustiť neznámy páchatel' tým, že v presne nezistenom čase presne nezisteným spôsobom mal zabrániť dedeniu matky žalobkyne W. K. po jej sestre U.. A. D. z I., zomrelej XX. O. XXXX, ktorá mala podľa oznamovateľky zanechať sporný závet, na základe ktorého bolo notárkou JUDr. Danielou Hlavnovou vydané 2. septembra 2021 osvedčenie tvoriace podklad zápisov v katastri nehnuteľností (na LV XX v I. - X. a LV XXXX v G.), čím malo dôjsť k spôsobeniu matke žalobkyne presne nezistenej škody.

2. Vyšetrovateľ Odboru kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Trnave uznesením zo 17. februára 2022 ČVS: ORP-1688/1-VYS-TT-2021 vec trestného oznámenia odmietol podľa § 197 ods. 1 písm. d/ Trestného poriadku (zákona č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „TP“) a prokurátorka Okresnej prokuratúry Trnava uznesením z 19. apríla 2022 č. 1 Pn 1428/21/2207 - 9 zamietla podľa § 193 ods. 1 písm. b/ TP sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu vyšetrovateľa, pretože bola podaná oneskorene.

3. Žalobkyňa následne podala Okresnému súdu Trnava žalobu, ktorou sa domáha zrušenia uznesenia prokurátorky žalovanej a zjavne aj vyšetrovateľa (porovnaj požiadavku na „znovuprešetrenie veci“).

II.

Kompetenčný spor

4. Okresný súd Trnava uznesením zo 7. septembra 2022 č. k. 19S/1/2022 - 15 postúpil vec Krajskému súdu v Trnave ako príslušnému správneému súdu. S poukazmi na § 40 Civilného sporového poriadku

(zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „CSP“) a § 6 ods. 1, §§ 10 až 12, § 13 ods. 1 a § 18 ods. 2 Správneho súdneho poriadku (zákona č. 162/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „SSP“) mal za to, že tu ide o požiadavku na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy a zároveň nejde o žiadnu výnimku z pravidla vecnej príslušnosti krajských súdov, z ktorých tým miestne príslušným je práve trnavský krajský súd.

5. Krajský súd v Trnave s postúpením veci nesúhlasil, preto ju podľa § 18 ods. 4 SSP listom z 25. októbra 2022 sp. zn. 14S/130/2022 predložil kompetenčnému senátu. Zdôraznil, že žalobkyňou napádané rozhodnutie vydala prokuratúra ako orgán činný v trestnom konaní podľa TP, nie teda ako orgán verejnej správy a takéto rozhodnutia nepodliehajú preskúmvacej právomoci správnych súdov podľa ustanovení SSP.

III.

Posúdenie veci kompetenčným senátom

6. Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „NS“) a najvyššieho správneho súdu zriadený podľa § 11 CSP prejednal predložený kompetenčný spor ako spor o právomoc, ktorý vznikol medzi správnym súdom a iným súdom podľa § 18 ods. 4 SSP.

7. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

8. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne sudy v správnom súdnictve preskúmvajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánu verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

9. Zo znenia práve odcitovaných ustanovení je zrejmé, že v správnom súdnictve môžu sudy poskytovať len ochranu proti aktom orgánov verejnej správy alebo aktom vydaným v oblasti verejnej správy. Orgánmi verejnej správy sa podľa § 4 SSP rozumejú orgány štátnej správy, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, ako aj právnické osoby, fyzické osoby, štátne orgány, iné orgány alebo subjekty, ktorým osobitný predpis zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

10. Žalobkyňa sa v prejednávanej veci domáha preskúmania uznesenia, vydaného prokuratorkou žalovanej, konajúcou ako nadriadený orgán, príslušný podľa § 190 ods. 2 písm. a/ TP na rozhodnutie o sťažnosti proti uzneseniu policajta. Prokurátor konajúci podľa TP je podľa § 10 ods. 1 TP orgánom činným v trestnom konaní, ktorého postup pri zistení trestných činov a potrestaní páchatel'ov upravuje výlučne samotný Trestný poriadok (tu porovnaj tiež § 1 TP). Žalovaná ani jej prokuratorka celkom zjavne nie sú orgánmi územnej samosprávy v zmysle § 4 písm. b/ SSP (čl. 64 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, t. j. ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov a jedného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „Ústava“ a „ústavný súd“) a ani orgánmi záujmovej samosprávy v zmysle § 4 písm. c/ SSP. Judikatúra ústavného súdu už v súvislosti s postavením generálneho prokurátora vyslovila, že generálny prokurátor nie je orgánom štátnej správy (tu porovnaj nález sp. zn. PL. ÚS 17/96). Podľa kompetenčného senátu tento záver platí pre celú prokuratúru, ktorá nemá postavenie orgánu štátnej správy ani orgánu nadriadeného orgánom štátnej správy (v tomto smere okrem už spomínaného nálezu porovnaj aj ďalší sp. zn. PL. ÚS 25/2020). Názor, že prokuratúra je súčasťou výkonnej moci, bol vyslovený len v staršom náleze sp. zn. PL. ÚS 43/95, ten však bol práve uvádzanou neskoršou judikatúrou prekonaný. Ústava totiž v článkoch 149 až 151 priznáva prokuratúre postavenie samostatného ústavného orgánu.

11. Prokuratúru však nemožno označiť ani za právnickú osobu ani za iný orgán či subjekt, ktoré by rozhodovali v oblasti verejnej správy. Naopak, z vyššie zmienenej judikatúry jasne vyplýva, že prokuratúra stojí mimo systému orgánov verejnej správy, nie je im nadriadená a nemôže im dávať pokyny alebo príkazy. Pokiaľ by prokuratúra mala vykonávať verejnú správu, viedlo by to k nelogickému záveru, že by pritom vykonávala dozor sama nad sebou. Prokuratúru tak nemožno podradiť pod žiadnu časť ustanovenia § 4 SSP, vymedzujúceho orgány verejnej správy, ktorých akty môžu preskúmvávať sudy v

správnom súdnictve (tu porovnaj aj uznesenie NS sp. zn. 3 Sžnč 1/2010 a tiež judikát R 70/2014). Postup prokurátorov ako orgánov činných v trestnom konaní je upravený ustanoveniami TP a v určitom rozsahu aj zákonom č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov. Podľa § 2 ods. 5 TP prokurátor v trestnom konaní zastupuje štát a jeho oprávnenia sú osobitne upravené v § 230 a 231 TP. Ak prokurátor rozhoduje ako nadriadený orgán podľa § 190 ods. 2 písm. a/ TP, nie je proti jeho rozhodnutiu prípustná ďalšia sťažnosť (§ 185 ods. 2 druhá veta TP). TP pritom iný opravný prostriedok proti uzneseniu nepozná (tu porovnaj § 185 ods. 1 TP, podľa ktorého je opravným prostriedkom proti uzneseniu len sťažnosť). Len tam, kde to zákon výslovne ustanovuje, môže v režime súčasnej úpravy uznesenie prokurátora preskúmať generálny prokurátor postupom podľa § 363 TP, nie však súd rozhodujúci v správnom súdnictve (v tomto smere porovnaj opäť závery judikátu R 70/2014, ako aj uznesenie NS sp. zn. 3 Sžk 23/2017). So zreteľom k tomu nemožno takúto preskúmateľnosť vyvodiť ani z čl. 46 ods. 2 Ústavy, pretože aj ten výslovne zaručuje len právo na prieskum aktov orgánov verejnej správy, nie na prieskum aktov iných orgánov verejnej moci.

12. Požiadavka žalobkyne a v jej rámci podsúvaný výklad vyššie citovaných ustanovení (o. i. najmä § 4 SSP) pritom odporuje záverom judikatúry ústavného súdu aj NS nielen v otázke postavenia prokuratúry, ale aj v otázke rozsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy (zaručujúceho každému, aby sa mohol domáhať svojho práva na súde a v zákonom ustanovených prípadoch na inom orgáne Slovenskej republiky). Toto ustanovenie totiž v žiadnom prípade nemožno interpretovať tak, žeby zaručovalo všeobecný prístup k súdu v akejkolvek veci. Naopak, toto ustanovenie dovoľuje zákonodarcovi, aby v určitých prípadoch určil na uplatnenie tohto práva právomoc iného orgánu. Základným predpokladom úpravy v tu vykladanom článku Ústavy však je, aby išlo o uplatnenie „práva“, teda o uplatnenie takého práva, ktoré právny poriadok určitej osobe dáva (priznáva). Judikatúra ústavného súdu však opakovane a stabilne zdôrazňuje, že právo fyzickej osoby na začatie trestného konania (aj proti označenej osobe) na základe podaného trestného oznámenia nepatrí medzi základné práva a slobody podľa druhej hlavy Ústavy a ani ho nemožno odvodiť z niektorého zo základných práv alebo slobôd; súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy takisto nie je ani oprávnenie „každého“, aby na základe jeho návrhu (podnetu) bol orgán prokuratúry povinný podať obžalobu proti označeným osobám, pretože takéto základné právo „každého“ nie je upravené v Ústave, v Trestnom poriadku ani v zákone o prokuratúre (v tejto súvislosti porovnaj z posledného obdobia napr. uznesenie sp. zn. I. ÚS 18/2023 a v ňom uvádzanú prejudikatúru). Podobne takéto právo nevyplýva ani z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“) a preto názor o existencii práva na preskúmanie rozhodnutia o odmietnutí trestného oznámenia, resp. aj rozhodnutia prokurátora zamietajúceho sťažnosť proti takémuto rozhodnutiu (navyše z dôvodu jej oneskoreného podania) súdom v plnej jurisdikcii nezodpovedá Ústave, Dohovoru ani zákonu.

13. Úlohou kompetenčného senátu nateraz nie je podrobne vykladať ustanovenie § 2 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „zákon o súdoch“), podľa ktorého súd rozhoduje o tom, či vec predložená súdu patrí do právomoci súdu a nemôže vysloviť, že vec nepatrí do právomoci súdu, ak ju nemôže postúpiť na konanie a rozhodnutie inému orgánu verejnej moci. Pre účely rozhodnutia v prejednávanej veci však žiaduce je uviesť, že práve odcitované ustanovenie sa vzťahuje na postup súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, teda v situácii, ak niekto uplatňuje svoje právo pred štátnym orgánom a nie je jasné, ktorý orgán verejnej moci má o tomto práve rozhodnúť, takže tu ide o spor o právomoc medzi súdom a iným orgánom verejnej moci a princíp zákazu odmietnutia spravodlivosti (denegatio iustitiae) umožňuje súdu postúpenie veci pre nedostatok právomoci len vtedy, ak vie bezpečne dovodiť právomoc iného orgánu. Ustanovenie, o ktorom je reč, však nemožno bez ďalšieho vzťahovať aj na situácie, v ktorých sa žalobca obracia na súd s návrhom na preskúmanie rozhodnutia iného orgánu verejnej moci. Prieskumná právomoc súdu totiž znamená zároveň zásah do právomoci iného orgánu verejnej moci, a ten sa musí zakladať na zákonom oprávnení. Pokiaľ Ústava (napr. jej čl. 46 ods. 2) ani zákon nezakladajú právomoc súdu preskúmať rozhodnutie iného orgánu verejnej moci, nemožno ju vyvodzovať len zo samotného § 2 ods. 3 zákona o súdoch. Túto okolnosť napokon zohľadňuje aj znenie čl. 127 Ústavy, podľa ktorého sťažnosťou možno namietat porušenie určitých práv, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Pokiaľ by sa čl. 46 ods. 1 Ústavy a § 2 ods. 3 zákona o súdoch mali skutočne vykladať tak, že zakladajú právomoc súdov na preskúmanie každého aktu prokurátora v trestnom konaní, potom by ústavný súd musel každú sťažnosť proti takémuto aktu odmietnuť pre nevyčerpanie iných prostriedkov nápravy. Z jeho judikatúry ale vyplýva, že takéto sťažnosti považuje za prípustné (tu napokon porovnaj napr. nálezy sp. zn. III. ÚS 454/2022 alebo I. ÚS

122/2018), čo možno inak vyjadriť aj tak, že ani judikatúra ústavného súdu nezastáva názor, že by na preskúmanie každého aktu prokuratúry bola (a musela byť) vždy za každých okolností daná právomoc súdu (či už v správnom súdnictve alebo v inom druhu konania).

IV.

Záver

14. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov preto kompetenčný senát dospel k záveru, že Krajský súd v Trnave opodstatnene vyslovil nesúhlas s tým, že mu Okresný súd Trnava postúpil prejednávajúcu vec. Preto podľa § 18 ods. 4 SSP vyslovil, že na prejednanie veci nie je daná právomoc správneho súdu - tu rozumej ani okresného súdu vedúceho vec v registri „S“ a postupujúceho ju krajskému súdu primárne podľa ustanovení SSP len pre názor o nedostatku svojej príslušnosti (nie teda aj právomoci).

15. Podľa § 18 ods. 4 SSP sú súdy týmto rozhodnutím viazané, čo znamená, že sú v ďalšom konaní v prejednávanej veci povinné vychádzať z právneho názoru, že jej prejednanie nepatrí do právomoci správnych súdov. Preto nemôžu žiadne svoje rozhodnutie založiť na opačnom právnom názore, teda že by táto vec do právomoci správnych súdov patrila. Ako však už bolo uvedené, tým nie je vyslovené, že by prejednanie veci patrilo do právomoci súdov v civilnom sporovom alebo civilnom mimosporovom konaní, alebo že by vôbec patrilo do právomoci súdov. Skúmanie tejto otázky však už bude úlohou Okresného súdu Trnava, ktorému sa v dôsledku tohto rozhodnutia kompetenčného senátu vec vráti a na ktorom žalobkyňa svoju žalobu podala.

16. Toto uznesenie prijal kompetenčný senát pomerom hlasov 6 : 2 (§ 3 ods. 10 zákona o súdoch).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.